

is jól ismeri, mert jelentésében benn vannak a «Feststellungen über die Nöte der Bibliotheken, über ihre völlig unzureichende Etats, über ihre ganz ungenügende Ergänzung mit neuer, für die Forschung unentbehrlicher Literatur und über die gewaltigen Lücken in den Beständen aus früherer Zeit...» — STUHL-MANN Friedrich (Berlin): *Das Schicksal der deutschen Militärbibliotheken nach dem Kriege 1914—1918* címen tájékoztat a katonai szakkönyvtárak hovákerüléséről. Igen érdekesek és tanulságosak a königsbergi német könyvtárosi kongresszuson tartott előadások, melyek közül eredetisége folytán különös figyelmünkre méltó EPPELSHEIMER Hans Wilhelm-é (Darmstadt): *Der neue Suchkatalog der Mainzer Stadtbibliotheken* és GREGOR Joseph-é (Wien) a színházi gyűjtemények lajstromozásáról: *Katalogisierung von theatralischen Beständen* címen. I. K.

Zeitschrift für Bücherfreunde. Új folyam. 21-ik évfolyam. (1929.) 1—6. szám. A könyvgyűjtés nem lévén kizárólag szépen nyomtatott munkák vagy ritka könyvek halmazási művelete (noha ily gyűjtő is van), a könyvbarát együttal irodalom- és tudománybarát is. Ezért találkozunk a bibliofiliával foglalkozó szakfolyóiratokban gyakran irodalomtörténeti vagy (ritkábban) tudománytörténeti cikkekkel. Különös figyelmünkre méltó H. STUBENRAUCH (Mannheim) cikke, a *Dramatisierte Bibliophilie*, amelyben a nagy könyvgyűjtő és tudós jézus-társasági atya, Francois Joseph Terrasse DESBI LLONS töredékben fennmaradt s a bibliofiliát tárgyaló vígjátékának meglevő két jelenetét közli. E töredékből is látni, hogy a tervezett szatíra alól is kitetszik az a szeretet amellyel a könyv rajongója iránt viseltetik. — Paul HAGEN (Lübeck) a *Der Ursprung der Redensart «Verbessert durch Johann Balhorn»* címen védelmére kel e tizenhatodik századi nyomtatónak s bizonyítja, hogy nem az ő önkényeskedéseinek, hanem Lübeck város jogszabályai, revisorainak köszönheti az igazságtalanul reá, a nyomtatóra háramlott rossz hírnevet. — Robert STEINBERG (Bielefeld) egy XVI. századi kölni könyvnyomtató, H. FABRI létezését mutatja ki egy, a Három királyok történetét tárgyaló 8 leveles nyomtatványból s a bibliofilekhez fordul azzal a kérdéssel: ki tudna többet erről a nyomtatványról? — Ernst SCHULTE-STRATHAUS (Solln) *Das französische Buch im 18. Jahrhundert und in der Empirezeit* címen ismerteti és értékeli a Weimarer Gesellschaft der Bibliophilen 1929. évi tagsági illetményét, Hans FÜRSTENBERG hasonló című kitűnő munkáját. E nagy ismeretekkel és tárgyszeretettel írt pompás munkáról egyébként úgy a francia, mint az olasz szaklapok a legelismertőbb ismertetéseket hozták. — Túlnyomóan irodalomtörténeti érdekű LANCKOROŃSKA grófnő: *Stammbücher um Lessing c.* dolgozata melyet a Frankfurt a/M-i LIND-Sammlungban levő emlékkönyvek egyes leveleiből állított össze s amely Lessing baráti körére vet érdekes fényt. E cikkhez némi, helyesbítő és kiegészítő adalékkal járul August SCHNIZLEIN (Rothenburg o. d. T.). — Heinz JANSEN (Münster): *Der handschriftliche Nachlass des westfälischen Dichters und Gelehrten Sprickmann* című cikkében ismerteti a münsteri Egyetemi Könyvtár legújabb kézirati, ill. levelestári gazdagodását, amely gazdag tárháza úgy SPRICKMANN (1749—1833) irodalmi munkásságának, mint kora és környezete irodalom- és művelődéstörténetének. — Heinrich F. S. BACHMAIR (München) a könyvillusztrálásról szól. Az ő nézőpontjából minden

a mű történéseit ábrázoló rajz elvetendő, mert az a legjobb esetben is az író és az olvasó közé toladó valami. Még a legnagyobb művészeket sem veszi ki. Felfogása szerint a könyvillusztrálás nem tartalmi ábrázolás, hanem az íróval való művészi, lelki együttátélés, viszont «a közösség azonban kizárja ugyanannak ismétlését». Ítélete szerint Aubrey BEARDSLEY illusztrációi mesterművek. Napjaink illusztrátorai közül névszerint csak Thomas Theodor HEINE-t említi. — Folyóiratunk különféle rovatai bő tájékoztatást nyújtanak a könyvbarátot érdeklő mindennemű könyvtári, könyvkiadói mozgalomról, eseményről. Számon tartja a könyv- és kéziratárveréseket s azok eredményeit. A külföldi könyvbarátok dolgai felől angliai, franciaországi és skandináviai levelezők adnak hírt. Hogy bő a bibliográfiai rovatuk, az önként értetődik.

I. K.

Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik. 66. évf. 1929. «Typographisches Gestalten» címszó alatt az első füzet művészi színvonalat követel a tipográfusmunka számára. Speciális cikkek tárgyalják a reklámtipográfia, a betűöntés, a fotográfikus illusztráció művészi alakításának a problémáit. — WITKOVSKY *Das Buch im Spiegel der Geistesgeschichte* címen értékes dolgozatban a könyv külső formáját (írásstípus, felhasznált anyag, kötés) a korszerű szellemi áramlatok termékeként vizsgálja. — A harmadik füzetben érdekes cikk *Schrift als Ornament* számol be a «Deutsches Buchmuseum» 1929 márciusi kiállításának gazdag anyagáról: az ősnymtatványok utól nem ért szépségében, a reformációkorabeli polémikus iratok erőteljes típusaiban épűgy, mint a LOUIS XIV. korszak nyomtatványainak pompázó vaskosságában, a romantika finomkodó Almanachjaiban megtalálja az egykorú szellemi áramlatok szemléletes kifejezését. — *Der Farbenholzschnitt im Wandel der Zeiten* címen A. REICHEL végigkíséri e technika művészi fejlődését a renaissance idejétől napjainkig. Techniko-stiláris tekintetben különösen a japáni fametszet-technikának a mult század hatvanas éveitől kezdve mindinkább erősödő hatása (párisi világkiállítás, 1867) lép előtérbe; R. kimutatja, hogy történetileg az impresszionizmus nem keveset köszön Japán művészetének. — F. HENDRIK C. O. CZESCHKA hamburgi iparművész grafikus munkásságát méltatja annak 50 éves jubileuma alkalmából. — E. HÖLSCHER *Photokombination* c. tanulmányában azt vitatja, hogy a photomontage név alatt közismert technika első eredményes kísérletei már a századforduló idejéig követhetők vissza a folyóiratokban; persze nem annyira reklámtechnikai célok, mint inkább a karikatúra szolgálatában. — W. SCHINGNITZ *Bücherschicksale und das Buch als Schicksal* címen érdekes történeti adatokat közöl arra vonatkozóan, mikor vált vezető egyéniségek életében valamely könyv sorsdöntő, elhatározó erejű tényezővé (FICHTE, NIETZSCHE). — *Die Kunst im Buche und das Buch in der Kunst* R. DIEHL tollából, nagy vonásokban vázolja a művészi könyvillusztráció történetét az antik időtől a jelenkorig; egyszersmind értesít arról, milyen helyet foglal el, milyen megbecsülésben volt része a könyvnek egy és más kor kultúrájában. — A 11—12. kettős füzet a svájci grafika állásáról ad beszámolót. A svájci német grafika technikai készültségét bemutató cikkek mellett R. BERNOULLI ismertetése *Die schweizerische staatliche Graphik-Sammlung* (a zürichi technikai főiskola épületében) számíthat érdeklődésre a nevezett gyűjtemény